

INDIVIDUALNE RAZLIKE U REŠAVANJU KONFLIKTA U PARTNERSKOM ODNOSU U SVETLU TEORIJE AFEKTIVNOG VEZIVANJA

Mina Aleksić
Mirjana Divac Jovanović
Nevena Čalovska Hercog

UDK: 616.89-008:173.1:615.851

Odeljenje za psihologiju, Fakultet
za medije i komunikacije,
Univerzitet Singidunum, Srbija

Kratak sadržaj

Uvod. Konflikti u partnerskim odnosima su prepoznati kao važna istraživačka oblast s obzirom da su izvesni segmenti svakog partnerskog odnosa i da su povezani sa ukupnim kvalitetom istog.

Cilj rada. Predmet ovog istraživanja se odnosi na ispitivanje povezanosti stilova rešavanja konflikta u partnerskom odnosu i partnerske afektivne vezanosti uz ramantranje uloge pola na rešavanje konflikta.

Metod. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 274 ispitanika (99 muškog i 175 ženskog pola; starosti od 18-46 godina ($M= 23, 1$; $SD= 4, 56$)). Za merenje stilova rešavanja konflikta u partnerskoj vezi korišćen je Uпитnik o stilovima rešavanja sukoba u partnerskim odnosima, dok je za merenje partnerske afektivne vezanosti korišćena Skala iskustva u bliskim odnosima.

Rezultati. Dok se pol nije pokazao značajnim prediktorom rešavanja konflikta, nalazi istraživanja ukazuju da je pol značajna moderatorska varijabla koja doprinosi razumevanju povezanosti afektivne vezanosti i načina rešavanja konflikta. Rezultati pokazuju da je kod muškaraca samo dimenzija izbegavanje značajna za objašnjenje ponašanja u sukobu, pri čemu je utvrđena pozitivna povezanost ove dimenzije sa izbegavanjem otvorenog sukoba i negativna povezanost sa kooperativnim rešavanjem konflikta. Kod žena se dimenzija izbegavanje pokazala značajnom na isti način kao i kod muškaraca, dok se značajnom pokazala i dimenzija anksioznost, koja pozitivno korelira sa fizičkom i verbalnom agresijom, i u manjoj meri sa izbegavanjem sukoba i popuštanjem.

Zaključak. Afektivna vezanost omogućuje razumevanje individualnih razlika reaganovanja u konfliktima u partnerskom odnosu, zbog čega nalazi imaju praktičan značaj za savetodavni i terapijski rad kako sa pojedincima tako i sa parovima.

Кljučne reči: partnerske veze, konflikti, afektivna vezanost, pol

UVOD

Kako zbog svoje dinamičnosti i složenosti, tako i zbog naše gotovo celoživotne uključenosti u njih, partnerski odnosi predstavljaju uporište brojnih istraživanja. U sklopu partnerskih veza, teoretičari i istraživači ove oblasti često svoju pažnju usmeravaju na izučavanje porekla, dinamike i ishoda konflikta među partnerima. Praktična važnost proučavanja konflikta u partnerskim vezama utemeljena je na najmanje tri činjenice. Prva činjenica jeste da su bliske partnerske veze “forma u kojoj većina ljudi provodi život” [1]. Druga ukazuje na to da su konflikti gotovo nezaobilazne sekvence svakog partnerskog odnosa [2-4], te da se uspešne veze ne razlikuju od neuspešnih po odsustvu konflikta već po načinu na koji se on rešava [10]. Treća činjenica, manje poznata od prethodnih, govori o tome da način na koji partneri rešavaju konflikt u vezi, jeste mnogo važniji prediktor uspešnosti te veze, nego način na koji iskazuju podršku i ljubav u periodima kada nema sukoba [5].

Iako se konflikt dominantno pominje u negativnoj konotaciji, ishod konflikta ne mora biti negativan i voditi povećanju distresa u odnosu, već može biti i katalizator za povećanje intimnosti među partnerima, zbog toga što neslaganja pružaju priliku partnerima da izraze svoja osećanja i misli [6]. Kakav će biti ishod konflikta zavisi od individualnih razlika u načinu na koji ljudi interpretiraju konflikt, a potom i reaguju na njega [6]. Da bi razumeli i objasnili ove razlike, istraživanja često koriste teoriju afektivnog vezivanja kao moćni okvir za istraživanje i razumevanje ove oblasti.

Prema teoriji afektivnog vezivanja, na osnovu kontinuiranih interakcija sa oso-

bom koja detetu pruža negu (a to je najčešće majka), ono razvija unutrašnje radne modele (model sebe i model drugih) koji su satkani od verovanja i očekivanja vezanih za to da li je osoba koja pruža negu brižna i responzivna, ali takođe i da li je ono samo vredno brige i pažnje [7]. Unutrašnji radni modeli teže tome da traju i vremenom počinju da operišu na nesvesnom nivou [8], upravljajući mislima, osećanjima i ponašanjima, ne samo u vezi sa primarnom figurom privrženosti, već i u kasnijim bliskim vezama [9], pri čemu u partnerskoj relaciji partneri preuzimaju poziciju primarnih figura vezanosti [10].

U odnosu na dvodimenzionalni model definisanja i merenja partnerske afektivne vezanosti [11] osobe se razlikuju u odnosu na stepen izraženosti dveju dimenzija- anksioznosti i izbegavanja. Dimenzija anksioznost se odnosi na snažnu želju osobe za bliskošću i zaštitom praćenu intenzivnom bojazni da partner neće biti dostupan onda kada im bude potreban kao i da sama osoba neće biti dovoljno vrednovana. Dimenzija izbegavanje podrazumeva nelagodnost sa bliskošću i zavisnošću od odnosa sa partnerom što je praćeno emocionalnim udaljavanjem i oslanjanjem na sebe. Metaanaliza istraživanja [12] koja su se bavila proučavanjem polnih razlika u pomenutim dimenzijama afektivnog vezivanja pokazala je da su muškarci više izbegavajući i manje anksiozni od žena.

Svaka situacija koja predstavlja pretnju za narušavanje afektivne veze sa bliskom osobom, aktiviraće afektivno ponašanje koje je u funkciji održanja te veze [13]. U svetlu toga, konflikti u partnerskim odnosima mogu predstavljati pogodan kontekst za aktivaciju i ekspresiju unutrašnjih radnih modela [14]. U

skladu sa različitom afektivnom veza-
nošću, različitim unutrašnjim modelima
sebe i drugih, i očekivanjima, verovanji-
ma i ciljevima koja iz tih modela proizi-
laze, osobe na različite načine opažaju i
interpretiraju konflikt i pri tome koriste
različite strategije ponašanja.

Studije koje kao okvir za razumeva-
nje i istraživanje konflikta u partner-
skim vezama koriste teoriju afektivnog
vezivanja, mogu se razlikovati u odno-
su na to da li ispituju pojedince, pri če-
mu teže da ispituju povezanost stila ve-
zivanja individue sa svojstvenim stilom
rešavanja konflikta u partnerskom od-
nosu [3,7,15,16-19] ili ispituju parove
[14,20-23], gde se često bave prouča-
vanjem povezanosti određenih kombi-
nacija stilova vezivanja oba partnera sa
komunikacionim obrascima tokom
konflikta. Nezavisno od međusobnih
razlika, sva do sada navedena istraživa-
nja kao i neka druga, čiji su nalazi su-
mirani u dobrim preglednim radovima
[6,24,25], nedvosmisleno tvrde da si-
gurno vezane osobe (sa niskim skorovi-
ma na dimenzijama anksioznost i izbe-
gavanje) nasuprot nesigurno vezanim,
procenjuju konflikte u manje pretećem
smislu, veruju da su "opremljene" da
se nose sa konfliktom, izveštavaju o ni-
žem nivou stresa izazvanog konfliktom,
češće koriste konstruktivnije strate-
gije rešavanja konflikta i manje se po-
našaju na načine koje će voditi eskala-
ciji konflikta ili ga pak ostaviti nereše-
nim [24]. Ove osobe ne samo da kon-
flikt neće doživljavati kao pretnju, već
će ga i percipirati kao šansu za razvoj
veze, o čemu svedoče istraživanja koja
su utvrdila pozitivnu korelaciju sigurne
vezanosti i posmatranja konflikta kao
blagotvornog [18].

Osobama koje imaju visoke skoro-
ve na dimenziji anksioznost, konflikt
predstavlja pretnju njihovoj želji da do-
stignu odobravanje, podršku, sigurnost
i povećava njihov strah od odbaciva-
nja, inicirajući hiperaktivirajuće strate-
gije emocionalne regulacije [24]. Kao
rezultat toga, ove osobe intenzivnije
prikazuju emocije, fokusirajući se pri
tome na sopstvenu brigu, zbog čega
imaju teškoće da obrate pažnju na ono
što im partner poručuje [6]. One će ve-
rovatno ili da dominiraju interakcijom
(u pokušaju da zadovolje sopstvene po-
trebe) ili da submisivno pristaju na
partnerove zahteve kako bi izbegli od-
bacivanje [17, 24]. Verovatno je da su i
njihova dominacija i submisivno pona-
šanje u funkciji obezbeđivanja partne-
rove dostupnosti. Istraživanja među
mladima [25] su pronašla da osobe sa
višim skorovima na anksioznosti bez
obzira na pol, više izveštavaju o uklju-
čenosti u partnersko nasilje i da su pod
najvećim rizikom i da budu žrtve ali i
počinioci istog [26]. Niži nivo anksio-
znosti, razumljivo, pozitivno korelira
sa pozitivnim rešavanjem problema
[17].

Osobe sa visokim skorovima na di-
menziji izbegavanje konflikt takođe
doživljavaju kao pretnju iz razloga što
tada mogu biti pritisnute da ispoljava-
ju ponašanja koja su povezana sa uspo-
stavljanjem emocionalne bliskosti, kao
što su otkrivanje ličnih misli i osećanja,
što predstavlja pretnju njihovoj potrebi
za održanjem nezavisnosti [6]. U skla-
du sa tim, ove osobe na konflikt reagu-
ju deaktivacijom afektivnog sistema,
povlačeći se ili umanjujući značaj kon-
flikta [6], odnosno nastojeći da se kog-
nitivno i emocionalno distanciraju i da
pokušaju da izbegnu interakciju sa

partnerom [24]. Potvrđeno je da dimenzija izbegavanje negativno korelira sa uslužnim ponašanjem, dok očekivano, pozitivno korelira sa izbegavanjem konflikta [17]. Za izbegavajuće osobe je karakteristično poricanje postojanja konflikta u pokušaju da sačuvaju osećanje samovrednosti [27], odnosno izbegavanje sukoba im je štit protiv vulnerabilnosti [17]. Iako za ove osobe nije tipično da budu nasilne, istraživanja su pokazala da se tako mogu ponašati nakon eskalacije niza sukoba, posebno ako je njihov partner visoko anksiozan i zahteva od partnera da se uključi [25], što je u skladu sa nalazima pomenutog istraživanja [26] koje ukazuje na prisustvo nasilja u vezi visoko anksioznih osoba i kada one same nisu nasilne. Osobe sa visokim izbegavanjem kao i osobe sa visokom anksioznošću mogu dakle da dominiraju konfliktom, ali sa ciljem da izbegnu ulazak u dublju i intimniju interakciju čime štite sebe od emocionalnog bola [17].

I dok se rezultati dosadašnjih studija u velikoj meri slažu oko veze određenih stilova vezivanja (sigurnih i nesigurnih) i strategija rešavanja konflikta, veza između pola i načina rešavanja konflikta je manje jasna. Neke studije [15,16] nisu pronašle polne razlike u rešavanju konflikta dok su druge došle do nalaza da muškarci više izveštavaju o izbegavanju odnosno povlačenju iz konflikta [5,17,28] a žene o većoj angažovanosti u sukobu [28], integrativnom rešavanju konflikta [17], aktivnim suočavanjem sa problemom, ali i o verbalnoj agresivnosti [5]. Postoje i suprotna istraživanja [29] koja navode da muškarci izveštavaju o konstruktivnijem i manje destruktivnom ponašanju nego žene.

Nedostatak dosadašnjih istraživanja u ovoj oblasti jeste nedovoljno razmatranje pola kao moderatorske varijable koja bi mogla da doprinese razumevanju povezanosti afektivne vezanosti i rešavanju konflikta.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja se odnosi na ispitivanje povezanosti stilova rešavanja konflikta u partnerskom odnosu i partnerske afektivne vezanosti uz razmatranje uloge koju pol ostvaruje na rešavanje konflikta.

METOD

Uzorak

Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 274 ispitanika, studenata različitih fakulteta Univerziteta u Beogradu i Univerziteta Singidunum, od čega je 99 ispitanika muškog pola (36, 1 %) i 175 ženskog pola (63, 9 %), starosti od 18-46 godina ($M= 23, 61$; $SD= 4, 56$).

Instrumenti

Skala iskustva u bliskim odnosima [11]. Ova skala je bazirana na dimenzionalnom pristupu proučavanja individualnih razlika partnerske afektivne vezanosti. Upitnik se sastoji od 36 ajtema Likertovog tipa (1-uopšte se ne slažem do 7-u potpunosti se slažem) koji mere dve dimenzije afektivne vezanosti- anksioznost (označava strah od odbacivanja i napuštanja) i izbegavanje (označava nelagodnost usled bliskosti i zavisnosti od drugih). Ispitani-

ci na sedmostepenoj skali treba da procene u kojoj meri se slažu sa tvrdnjama, uzimajući u obzir na koji način obično doživljavaju emotivne veze i odnos sa emotivnim partnerom. U ovoj studiji, Kronbahov koeficijent alfa je za obe dimenzije afektivne vezanosti imao vrednost .89. Korelacija ove dve dimenzije se nije pokazala statistički značajnom na našem uzorku ($r = -.07$).

Upitnik o stilovima rešavanja sukoba u partnerskim odnosima [5]. U ovom radu je korišćena duža verzija upitnika koji se sastoji od 30 ajtema, gde ispitanici treba da procene, posebno za sebe i posebno za svog partnera, koliko često se ponašaju na određeni način u situacijama međusobnih konflikata i neslaganja. Procena se vrši na četvorostepenoj skali (od 1-nikad do 4-uvek). Od ispitanika se traži da odgovaraju imajući u vidu svoj trenutni, odnosno poslednji partnerski odnos ukoliko nisu trenutno u vezi. Upitnik produkuje 5 stilova rešavanja konflikta: kooperativnost, fizička agresija, verbalna agresija, izbegavanje otvorenog sukoba i popuštanje/povlačenje. *Kooperativnost* sadrži tvrdnje koje opisuju zajedničko rešavanje problema i spremnost na saradnju i traženje kompromisa; *fizička agresija* sadrži tvrdnje koje opisuju ponašanje u kojem osoba primenjuje fizičku silu (prema drugoj osobi, sebi ili predmetima) da bi nametnula svoje interese i realizovala vlastite ciljeve; *verbalna agresija* sadrži tvrdnje koje opisuju ponašanje u sukobu gde osoba naređivanjem, pretnjama, prisiljavanjem i sličnim strategijama verbalnog nasilja nastoji

da nametne svoje interese i da realizuje vlastite ciljeve; *izbegavanje otvorenog sukoba* sadrži tvrdnje koje opisuju ponašanje osobe u sukobu koje karakteriše poricanje, ignorisanje ili odgađanje rešavanja problema; *popuštanje/povlačenje* sadrži tvrdnje koje opisuju umanjivanje ili odustajanje od vlastitih ciljeva, prihvatanje kritike na vlastiti račun, prilagođavanje potrebama i željama druge strane, naglašavanje njene pravednosti i slično, a u ime smirivanja druge strane i zadržavanja postojećeg nivoa odnosa. Kronbahov koeficijent pouzdanosti alfa za subskele koje odražavaju ispitanikove samoprocene o vlastitom ponašanju u sukobu imaju sledeće vrednosti: kooperativnost (.75) fizička agresija (.70), verbalna agresija (.75), izbegavanje otvorenog sukoba (.71), popuštanje (.66).

Statističke metode obrade podataka

Od statističkih analiza potrebnih za obradu podataka rađene su deskriptivna statistika, t -test nezavisnih uzoraka, kanonička korelaciona analiza, analiza glavnih komponenti i višestruka regresija.

REZULTATI

Razlika u dimenzijama afektivne vezanosti u odnosu na pol, ispitana je pomoću statističke metode t -test za nezavisne uzorke, čiji su nalazi prezentovani u Tabeli 1.

Kao što se može videti iz Tabele 1, t -test je pokazao da se muškarci i žene statistički značajno razlikuju u odnosu na dimenzije afektivnog vezivanja. Dok su žene anksioznije od muš-

karaca ($t=-2.08$; $p<.05$), muškarci su više izbegavajući od žena ($t=-2.05$; $p<.05$).

Da bi ispitali povezanost afektivne vezanosti i stilova rešavanja konflikta, i istovremeno proverili da li je pol moderatorska varijabla kada govorimo o uticaju afektivne vezanosti na rešava-

nje konflikta, urađene su dve kanoničke korelacione analize- posebno za muški i posebno za ženski pol. Za muškarce je dobijena jedna kanonička koralacija i njene osobine su ($\rho=.66$; $\lambda=.54$; $x^2=58.50$; $df=10.00$; $p<.01$). Za žene su dobijene dve kanoničke koralacije. Osobine prve su ($\rho=.55$; $\lambda=.57$;

Tabela 1. Razlike u afektivnoj vezanosti u odnosu na pol						
Table 1. Differences in the attachment in relation to sex						
Afektivna vezanost Attachment	Pol Gender	M	SD	T	p	ε^2
Anksioznost Anxiety	Muški Males	2.92	.99	-2.08	.04	.016
	Ženski Females	3.20	1.08			
Izbegavanje Avoidance	Muški Males	.16	1.01	-2.05	.04	.015
	Ženski Females	-.09	.98			

t-test statistik; p- nivo značajnosti ($p<.05$)

Tabela 2. Rezultati kanoničke korelacione analize za muški i ženski pol						
Table 2. The results of canonical correlation analysis for the male and female sex						
Pol Gender	Muškarci Male gender		Žene Female gender			
	1		1		2	
	coef	rs	coef	rs	coef	rs
Prvi skup First set						
Anksioznost Anxiety	.02	-.10	-.11	-.13	.10	.99
Izbegavanje Avoidance	1.00	1.00	.99	1.00	.13	.10
Drugi skup Second set						
Kooperativnost Cooperation	-.69	-.89	-.75	-.90	-.07	-.08
Fizička agresija Physical aggression	-.02	.22	-.19	.78	.34	.74
Verbalna agresija Verbal aggression	-.35	-.01	-.20	.01	.58	.67
Izbegavanje sukoba Avoiding conflict	.49	.76	.48	.70	.14	.47
Popuštanje Give	-.06	-.38	-.19	-.30	.64	.46

coef- koeficijenti kanoničke funkcije; rs- korelacije varijabli sa kanoničkim faktorom

$x^2=95.96$; $df=10.00$; $p<.01$), a osobine druge su ($\rho=.43$; $\lambda=.82$; $x^2=34.08$; $df=4.00$; $p<.01$). Kanonički koeficijenti i zasićenja na kanoničkim faktorima su dati u Tabeli 2.

Dok se kod muškaraca značajnom za ponašanje u konfliktu pokazala samo dimenzija izbegavanje, koja je pozitivno povezana sa izbegavanjem otvorenog sukoba i negativno povezana sa kooperativnošću, kod žena su se obe dimenzije afektivnog vezivanja pokazale kao značajne za razumevanje ponašanja u konfliktu, pri čemu dimenzija izbegavanje ima isti uticaj na stilove rešavanja konflikta kao kod muškaraca, dok je dimenzija afektivnog vezivanja anksioznost pozitivno povezana sa fizičkom i verbalnom agresijom, i u manjoj meri sa izbegavanjem sukoba i popuštajem.

Da bi ispitali koja od prediktorskih varijabli najbolje objašnjava rešavanje konflikta u partnerskom odnosu, urađena je višestruka regresija. Kako bismo izbegli izvođenje pet višestrukih regresija (za svaki stil rešavanja konflikta ponaosob) čime bi povećavali grešku tipa I, kao i zbog očekivanja da

će stilovi rešavanja konflikta međusobno korelirati (s obzirom da mere iste aspekte ljudskog ponašanja), urađena je faktorska analiza.

U faktorkoj analizi je izolovana jedna glavna komponenta. Najveće zasićenje na njoj ima kooperativnost (-.73), zatim izbegavanje otvorenog sukoba (.71), verbalna agresija (.69), fizička agresija (.67) i popuštanje (-.54). Svojstvena vrednost tog faktora je 2.27 i on objašnjava 45.47 % varijanse originalnih faktora. Ta komponenta je zapamćena u bazi kao nova varijabla (metodom regresije) i korišćena kao kriterijum u daljoj analizi.

U okviru višestruke regresione analize (Tabela 3), na prvi nivo smo stavili pol, a na drugi smo stavili dimenzije afektivnog vezivanja. Osobine regresione funkcije na prvom nivou su ($R^2=.01$; $F=3.18$; $p>.05$) a osobine iste na drugom nivou su ($R^2=.18$; $F=27.13$; $p<.01$).

Rezultati višestruke regresije ukazuju da pol kao prediktorska varijabla nema nezavistan doprinos na rešavanje konflikta u partnerskom odnosu, dok dimenzije partnerske afektivne ve-

Tabela 3. Rezultati višestruke regresione analize

Table 3. The results of multiple regression analysis

	Prvi nivo First level		Drugi nivo Second level		ro
	Beta	t	Beta	t	
Pol Gender	-.11	-1.78	-.08	-1.37	-.11
Anksioznost Anxiety			.14	2.52*	.10
Izbegavanje Avoidance			.39	7.06**	.39

Beta-ponderisani regresioni koeficijent; t-test statistik; ro-korelacija nultog reda između prediktora i kriterijuma; * $p<.05$; ** $p<.01$

zivanosti statistički značajno objašnjavaju rešavanje konflikta. U odnosu na dimenzije afektivne vezanosti, dimenzija izbegavanje u većoj meri objašnjava način rešavanja konflikta nego dimenzija anksioznost.

DISKUSIJA

U odnosu na dimenzije afektivnog vezivanja, dobijeni nalazi ukazuju na prisutnost polnih razlika, pri čemu su muškarci više izbegavajući a manje anksiozni od žena. Ova razlika bi mogla da se objasni različitom socijalizacijom muškog i ženskog pola, odnosno socijalizacijom muškog pola da budu nezavisni, i ohrabrivanjem ženskog pola da razvijaju i održavaju intimne veze, zbog čega je verovatnije da će kontinuirano da pokušavaju da postignu i održe bliskost sa partnerom [30].

U odnosu na osnovni cilj, ova studija je potvrdila postojanje veze između stilova rešavanja konflikta i partnerske afektivne vezanosti. U skladu sa prethodnim istraživanjima [15, 16] dobijeno je da pol kao prediktorska varijabla nije značajna za objašnjenje ponašanja u konfliktu, ali da je značajna moderatorska varijabla kada govorimo o povezanosti partnerske afektivne vezanosti i stilova rešavanja konflikta u partnerskom odnosu. Dok su se kod žena obe dimenzije afektivnog vezivanja pokazale značajnima za razumevanje ponašanja u konfliktu, kod muškaraca se značajnom pokazala samo dimenzija izbegavanje. I kod muškaraca i kod žena je dimenzija afektivnog vezivanja izbegavanje pozitivno povezana sa izbegavanjem otvorenog sukoba

i negativno povezana sa kooperativnošću. Pored toga, kod žena se značajnom pokazala i dimenzija anksioznost za koju je dobijena pozitivna povezanost sa fizičkom i verbalnom agresijom, i u manjoj meri sa izbegavanjem sukoba i popuštajem. Razlog zbog čega se anksioznost nije pokazala značajnom za razumevanje ponašanje muškaraca u sukobu, a za žene jeste, može se objasniti time da u našoj kulturi muskarci slove za one koji "pristaju" na vezu i koji mogu da "izađu" iz odnosa kada hoće i ako hoće, odnosno u većoj meri u odnosu na žene imaju "kontrolu", pa su možda otuda pasivniji u sukobu, dok se žene "bore za kontrolu" uz strah da ne budu ostavljene zbog čega koriste različite strategije ponašanja u sukobu (od nasilnog do submisivnog ponašanja).

U odnosu na jedini vid konstruktivnog rešavanja konflikta- kooperativnost, dimenzija izbegavanje ima negativnu korelaciju sa ovakvom strategijom ponašanja u konfliktu, dok dimenzija anksioznost nije statistički značajno povezana sa istom. Moguće objašnjenje ovakvih nalaza jeste da, nasuprot izbegavajućim, anksiozne osobe se više angažuju u sukobu, te povremeno mogu da budu "nagrađene" sa zadovoljavajućim rešavanjem konflikta. Osobe sa visokim izbegavanjem teško da ikada mogu da budu time "nagrađene", s obzirom da izbegavanje sukoba (koje pozitivno korelira sa dimenzijom izbegavanje) ovim osobama zatvara mogućnost njegovog rešavanja [17].

Kako se u osnovi dimenzije anksioznost nalazi negativan model sebe, ve-

rovatno je da anksiozne osobe po svaku cenu nastoje da obezbede partnerovu dostupnost i responzivnost koja im je neophodna za validaciju selfa. To može biti i objašnjenje nalaza ovog istraživanja da dimenzija anksioznost statistički značajno pozitivno korelira sa različitim disfunkcionalnim strategijama rešavanja konflikta (sa fizičkom i verbalnom agresijom, i u manjoj meri sa izbegavanjem sukoba i popuštanjem). Nasuprot osobama sa visokim izbegavanjem koje imaju dominantnu strategiju- izbegavanje sukoba, čini se da osobe sa visokom anksioznošću koriste različite strategije, verovatno u zavisnosti od toga da li im je takvo ponašanje u funkciji obezbeđivanja partnerove pažnje i dostupnosti i eliminisanja straha da će ih partner ostaviti. Tako, osobe sa visokom anksioznošću imaju sklonost da tokom konflikta ili dominiraju interakcijom (u pokušaju da zadovolje sopstvene potrebe) ili submisivno pristaju na partnerove zahteve kako bi izbegli odbacivanje [24].

Dimenzija izbegavanje nije statistički značajno povezana sa verbalnom i fizičkom agresijom. Kao što smo već pomenuli u uvodnom delu, za razliku od anksioznih osoba, osobe sa visokim izbegavanjem se radije povlače iz konflikta nego da postanu toliko emotivne i da napadnu partnera [25]. Međutim, i ove osobe mogu da postanu nasilne nakon eskalacije niza sukoba, posebno ako je njihov partner visoko anksiozan i zahteva od partnera da se uključi [25].

Rezultati ovog i prethodnih istraživanja ove oblasti su kako od teorijskog

tako i od praktičnog značaja. Ovaj značaj možda najbolje opisuje autorka emocionalno fokusirane terapije [31] koja navodi da se ciljevi bračne terapije najčešće usmeravaju ka “obuzdavanje” konflikta i kreiranju boljih komunikacionih veština, što je sasvim logično ako polazimo od pretpostavke da je konflikt primarni generator distresa u vezi. Međutim, ono što često dovodi do konflikta, utiče na njihovu interpretaciju (konflikt kao pretnja ili šansa za produblivanje veze), i oblikuje reakcije individua u konfliktnim situacijama, jeste afektivna vezanost i sa njom povezani ciljevi koje osoba nastoji da dostigne- da ostvari ili izbegne intimnost. Ako tome dodamo i nalaz da osobe najčešće nesvesno biraju partnere čija je afektivna vezanost komplementarna njihovoj [32], jasno je da u takvim partnerskim odnosima, različite potrebe za bliskošću mogu uzrokovati konflikt. Zato autori [31] ukazuju da kreiranje sigurne veze u kojoj partneri mogu da podele potrebe i strahove koji proizilaze iz njihove afektivne vezanosti jeste mnogo ambiciozniji cilj nego što je “obuzdavanje” konflikta ili povećavanje generalnih pozitivnih interakcija.

ZAKLJUČAK

U odnosu na osnovni cilj istraživanja, dobijeni nalazi su potvrdili prisustvo povezanosti stilova rešavanja konflikta u partnerskom odnosu i dimenzija partnerske afektivne vezivosti. Relevantnost dobijenih nalaza se odnosi i na doprinos u razumevanju uloge pola u rešavanju konflikta u

partnerskom odnosu. Kao prediktorska varijabla pol se nije pokazao značajnim za ponašanje u sukobu, ali je zato pokazano da je kao moderatorska varijabla značajan za razumevanje veze između dimenzija partnerske afektivne vezanosti i rešavanja konflikta. Naime, utvrđeno je da kod muškaraca dimenzija izbegavanje značajno određuje ponašanje u sukobu, pri čemu je dobijena statistički značajna pozitivna veza ove dimenzije i izbegavanja otvorenog sukoba i statistički značajna negativna veza sa kooperativnošću kao načinom rešavanja konflikta. Kod žena se ova dimenzija na isti način pokazala značajnom za razumevanje ponašanja u konfliktu, ali se značajnom pokazala i dimenzija anksioznost, za koju je utvrđena statistički značajna pozitivna povezanost sa fizičkom i verbalnom agresijom i u manjoj meri sa izbegavanjem otvorenog sukoba i popuštanjem kao načinom rešavanja konflikta u partnerskom odnosu.

Iako je ovo istraživanje došlo do relevantnih nalaza, ono ima i svoja ograničenja. Istraživanje je korelacionog tipa, što onemogućava izvođenje zaključaka o kauzalnoj povezanosti istraživanih koncepta. Iako je istraživanje bilo anonimno, u cilju obezbeđivanja iskrenosti ispitanika i smanjenja rizika od njihovog samoprikazivanja u socijalno poželjnom svetlu, tema kao što je nasilje među partnerima je klizav teren i može uticati da i pored obezbeđene anonimnosti ispitanici ne izveštavaju o prisustvu nasilja onda kada je ono inače prisutno. Buduća istraživanja bi ovaj problem mogla da prevaziđu tako što će ispitivati parove i kombinovati

njihove izveštaje o prisustvu nasilja. Još jedno ograničenje ovog rada jeste njegov transverzalni nacrt, što nam onemogućava da razumemo dinamiku ispitanikovih ponašanja u konfliktu (da li se ponašanja u konfliktu vremenom menjaju i kako), pa bi bilo korisno da buduća istraživanja na našoj populaciji proučavaju ovu pojavu i longitudinalno. Konačno, konflikti u partnerskim odnosima jesu kompleksna tema kojoj se može pristupiti iz različitih perspektiva. Ponašanje osobe u sukobu nije jedino odraz njene afektivne vezanosti već je takođe pod uticajem ponašanja partnera, što je još jedan razlog za repliciranje istraživanja na parovima.

Uprkos ograničenjima ovog rada, dobijeni nalazi su doprineli razumevanju konflikta u partnerskim odnosima i rasvetlili ulogu pola na ponašanje u konfliktu sa partnerom. Dalje razvijanje ove oblasti i produbljivanje znanja o konfliktima u sklopu partnerskih veza iz različitih perspektiva je veoma važno, kako za bolje teorijsko razumevanje istraživanih pojava, tako i za praktični značaj koje ova saznanja imaju za savetodavni i terapijski rad, kako sa parovima tako i sa pojedincima.

Zahvalnica

Autori se zahvaljuju Janku Međedoviću na pomoći.

INDIVIDUAL DIFFERENCES IN THE RESOLUTION OF CONFLICTS IN THE PARTNERSHIP IN THE LIGHT OF ATTACHMENT THEORY

Mina Aleksić
Mirjana Divac Jovanović
Nevena Čalovska Hercog

Department of Psychology,
School for Media and Communication,
Singidunum University, Serbia

Summary

Introduction. Conflicts in intimate relationships are recognized as an important research area due to the fact that certain segments of each partnership are to be associated with the overall quality of it.

Objective. The subject of this research refers to the research of relation between conflict resolution styles of a partner and the partner attachment for consideration to the role of gender in conflict resolution.

Method. The survey was conducted on a sample of 274 subjects (99 males and 175 females, aged 18–46 years ($M = 23.61$, $SD = 4.56$)). To measure the styles of conflict resolution in a relationship Questionnaire on Conflict Resolution Styles Between Partners was used, while for measuring partner attachment used Experiences in Close Relationships Scale.

Results. While gender was not significant predictor of conflict resolution, the findings suggest that it was an important moderator variable that contributed to the understanding of the relationship of attachment and ways to resolve the conflict. The results show that, in men, avoiding showed to be the only significant dimension to the explanation of behavior in conflict. In addition we also showed the positive association of this dimensions with avoiding open conflict, as well as its negative association with the cooperative resolution of conflict. Women showed significant avoidance dimension in the same way as men did, and they showed a significant dimension of anxiety, which positively correlated with physical and verbal aggression, and to a lesser extent, with avoidance of conflict and failure.

Conclusion. The attachment provides an understanding of individual differences in response to conflict in an intimate relationship for which it provides a practical significance for counseling and therapeutic work with both individuals and couples.

Keywords: partnerships, conflicts, attachment, gender

Literatura:

1. Stefanović Stanojević T. Afektivna veza-
nost: razvoj, modaliteti i procena. Niš. Fi-
lozofski fakultet u Nišu; 2011.
2. Canary DJ, Cupach WR, Serpe RT. A
Competence- based approach to exami-
ning interpersonal conflict- Test of a lon-
gitudinal model. *Communication Research*
2001; 2:79- 104.
3. Pistole MC. Understanding attachment:
Beliefs about conflict. *J Couns Dev* 2003;
81:318-28.
4. Feeney JA. Adult Attachment and Con-
flict Behavior: Delineating the Links. *Acta*
de Investigación Psicológica 2011;
1:233- 53.
5. Blažeka Kokorić S. Rješavanje partner-
skih sukoba s obzirom na spol partnera,
iskustvo i trajanje partnerskog odnosa.
Ljetop soc rada 2007; 14:5-26.
6. Pietromonaco RP, Greenwood D, Feld-
man Barrett L. Conflict in Adult Close Re-
lationships: An Attachment Perspective.
In: Rholes WS, Simpson JA, editors.
Adult attachment: New directions and
emerging issues. New York: Guilford
Press; 2004.
7. Collins LN, Read JS. Adult attachment,
working models and relationship quality
in dating couples. *J Pers Soc Psychol*
1990; 58:644-63.
8. Bolbi Dž. Sigurna baza: Kliničke primene
teorije afektivnog vzivanja. Beograd: Za-
vod za udžbenike i nastavna sredstva;
2011.
9. Hazan C, Shaver RF. Attachment as an
organizational framework for Research
on close relationships. *Psychol Inquiry*
1994; 5:1-22.
10. Stefanović Stanojević T. Afektivno veziva-
nje i partnersko funkcionisanje. U: Stefa-
nović Stanojević T, Mihić I, Hanak N,
urednici. Afektivna vezanost i porodični
odnosi: razvoj i značaj. Beograd: Centar
za primenjenu psihologiju; 2012. str. 81-
106.
11. Brennan KA, Clark CL, Shaver PR. Self-
report measurement of adult romantic
attachment: An integrative overview. In:
Simpson JA, Rholes WS, editors. *Attach-
ment Theory and close relationships*
New York: Guilford Press; 1998. p. 46-76.
12. Del Giudice M. Sex Differences in Ro-
mantic Attachment: A Meta-Analysis.
Pers and Soc Psychol B 2011; 37:193-
214.
13. Bowlby J. Attachment and loss. Vol. 3.
Loss: sadness and depression. New
York: Basic Books; 1980.
14. Creasey G. Associations Between Wor-
king Models of Attachment and Conflict
Management Behavior in Romantic Cou-
ples. *J Couns Psychol* 2002; 49:365-75.
15. Karayırmak Ö, Duran NO. Gender Diffe-
rences in Attachment Styles Regarding
Conflict Handling Behaviors Among Tur-
kish Late Adolescents. *Int J Adv Couns*
2008; 30:220- 34.
16. Corcoran OK, Mallinckrodt B. Adult at-
tachment, self-efficacy, perspective ta-
king, and conflict resolution. *J Couns Dev*
2000; 78:473-83.
17. Shi L. The Association Between Adult At-
tachment Styles and Conflict Resolution
in Romantic Relationships. *Am J Fam
Ther* 2003; 31:143-57.
18. Du Plessis K, Clarke D, Woolley C. Secu-
re attachment conceptualization: The In-
fluence of General and Specific Relatio-
nal and Models on Conflict Beliefs and
Conflict Resolution Styles. *Interpersona*
2007; 1:25-44.
19. Stefanović Stanojević T. Konflikti u ljubav-
nim vezama-iz ugla teorije afektivnog ve-
zivanja. *Teme* 2008; 32:789-807.
20. Paley B, Cox JM, Burchinal RM, Payne
CC. Attachment and marital functioning:
Comparison of spouses with continuous-
secure, earned-secure, dismissing, and
preoccupied attachment stances. *J Fam
Psychol* 1999; 13:580-97.

21. Bouthillier D, Danielle J, Dubé M, Bélanger I, Manon H. Predictive Validity of Adult Attachment Measures in Relation to Emotion Regulation Behaviors in Marital Interactions. *J of Adult Dev* 2002; 9:291-305.
22. Campbell L, Simpson AJ, Boldry J, Kashy AD. Perceptions of Conflict and Support in Romantic Relationships: The Role of Attachment Anxiety. *J Pers Soc Psychol* 2005; 88:510-31.
23. Domingue R, Mollen D. Attachment and conflict communication in adult romantic relationships. *J of Soc and Pers Relationships* 2009; 26:678- 96.
24. Mikulincer M, Shaver RP. Attachment in adulthood: Structure, Dynamics, and Change. New York: The Guilford Press; 2007.
25. Mikulincer M, Shaver RP. An Attachment Perspective on Interpersonal and Intergroup Conflict. In: Forgas JP, Kruglanski A, Williams KD, editors. *The psychology of social conflict and aggression* New York, NY: Psychology Press; 2011. p. 19-35.
26. Bartholomew K, Henderson AJZ, Dutton DG. Insecure attachment and abusive intimate partnerships. In: Clulow C, editor. *Adult attachment and couple work: Applying the secure base concept in research and practice* London: Routledge; 2001. p. 43-61.
27. Bartholomew K, Horowitz ML. Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four Category Model. *J Pers Soc Psychol* 1991; 61:226- 44.
28. Hojjat M. Sex differences and perceptions of conflict in romantic relationships. *J of Soc and Pers Relationships* 2000; 17:598- 617.
29. Birditt SK, Brown E, Orbuch LT, McIlvane MJ. Marital conflict behavior and implications for divorce over 16 years. *J Marriage Fam* 2010; 72:1188- 204.
30. Opel CK. Attachment and demand/withdraw behavior in couple interactions: The moderating role of conflict level. [Master thesis]. College Park: University of Maryland; 2008.
31. Johnson MS. The Attachment Perspective on the Bonds of Love: A Prototype for Relationship Change. In: Furrow JL, Johnson SM, Bradley BA, editors. *The Emotionally Focused Casebook: New directions in Treating Couples*. New York: Routledge; 2011. p. 31-58
32. Holmes MB, Kimberly RJ. Adult attachment and romantic preference: A review. *J of Soc and Pers Relationships* 2009; 26:833-52.

Mina Aleksić
 Odeljenje za psihologiju,
 Fakultet za medije i komunikacije
 Univerzitet Singidunum
 Nikole Dobrovića 24, 11000 Beograd, Srbija
 Tel: +381 64 502 35 16
 E-mail: minaaleksic@ymail.com